

Reševanje krize kapitalizma kot sistema

Teze

- Sedanja finančno-gospodarska kriza je repriza velike gospodarske krize iz let 1929-1933. ki je zaostрила krizo kapitalizma kot sistema.
- Reševati je treba krizo kapitalizma kot sistema, ne pa zgolj njene pojavne oblike - finančno in gospodarsko krizo. Reševanje te krize aktualizira J.M. Keynesovo ekonomsko teorijo efektivnega povpraševanja, ki jo je v zadnji tretjini XX. stoletja negirala neoliberalistična protireformacija keynesijske reforme kapitalizma – državnega kapitalizma. Z njo se je državni kapitalizem vrnil v protislovno zaostren monopolni kapitalizem, ki je ponovno zaostрил krizo kapitalizma kot sistema.
- Zaradi takšnega razvoja neoliberalistične negacije državnega kapitalizma se ni mogla uveljaviti J.K. Galbraithova konvergenca gospodarskih sistemov – mešanih tržno-planskih oz. plansko-tržnih sistemov. Izničena je bila tudi ideja o nasprotnih silah – contra power.
- Reševanje krize kapitalizma kot sistema zahteva namreč radikalno redistribucijo dohodkov in premoženja. Meščanska ekonomska znanost to tudi sporadično spoznava: napad na nedelovne rentne dohodke zemljiških lastnikov (D. Ricardo), napad na visoke obrestne mere – obresti (J.M. Keynes). Sedaj pa je potreben napad na dohodke finančnih rentnih kapitalistov kapitala – fevdalizacijo kapitalizma, ki jo omogoča osamosvojeni manipulativni in pohlepni finančni kapital – finančna oligarhija, ki si podreja vse vzvode demokratičnega odločanja. Za poosamosvojitveno Slovenijo pa je značilna »tajkunska«, zgolj lastniška centralizacija kapitala, ki seveda ne deluje razvojno ampak destruktivno in neproduktivno.
- V skladu z zahtevo po radikalni redistribuciji dohodkov in ob hkratnem krčenju dnevnega in letnega ter podaljševanju življenjskega delavnika, se izkaže zahteva po varčevanju kot neustrezen način reševanja zgolj finančne krize. Saj se s tem zmanjšuje efektivno povpraševanje, ki pogloblja ne pa odpravlja deflacijsko vrzel. Odpravljanje gospodarske krize z ekspanzijo kreditno-monetarne politike (tiskanjem denarja) pa lahko povzroči stagflacijo - tedaj stagnacijo ob strukturni inflaciji. Reševanje finančno-gospodarskih kriz z varčevanjem in monetarno ekspanzijo, zaradi zanemarjanja ponudbene strani družbene reprodukcije, ne rešuje krize kapitalizma kot sistema.
- Poudariti pa moramo, da se je s keynesijskim načinom reševanja krize monopolnega kapitalizma poudaril dualizem gospodarjenja (profitno in neprofitno organizirano in motivirano gospodarjenje) in z njim usklajeni mešani tržno-planski gospodarski sistem (P.A. Samuelsonova neoklasična sinteza), ki ga je treba institucionalizirati z ustrezno razmejitvijo med profitno in neprofitno organiziranostjo gospodarjenja in s tem razmejitvijo med tržno in plansko regulacijo gospodarjenja.
- V zvezi s to zahtevo je treba pristopiti k odpravljanju organizacijskih nesmislov na področjih infrastrukturnega planskega gospodarjenja, ki so hkrati organizirana po neprofitnih in profitnih načelih. Gre za energetske, prometne, telekomunikacijske in komunikacijske, okoljevarstvene in komunalne produkcijske ter za monetarno-zavarovalne, socialno in zdravstveno-zavarovalne, vzgojno-izobraževalne, kulturno-prosvetne in raziskovalne ter varstvene neprodukcijske infrastrukturne plansko organizirane dejavnosti. Takšno reševanje krize kapitalizma kot sistema pa sugerira sintezo keynesizma - družbeno povpraševalne strani - z marksizmom - z družbeno ponudbeno stranjo družbene reprodukcije.
- Uveljaviti je treba tudi participativno ekonomsko demokracijo, ki bo uresničevala mimo političnih vplivov soupravljanje in samoupravljanje ekološko zavestnih nosilcev gospodarjenja. S tem se bo začel s sintezo keynesizma z marksizmom državni kapitalizem spreminjati v ekosocializem.
- Ali smo pripravljeni na tako usmerjene humanitarne spremembe produkcijskih odnosov, ki bodo odpravljali odtujenost producentov dobrin in storitev od pogojev njihovega dela in jih zahteva neomarksistična sinteza družbeno povpraševalne z družbeno ponudbeno stranjo? Je vprašanje, ki ga ni več v izogib družbene kataklizme ignorirati in odlagati.

dr. Viljem Merhar

